

3. møde i Programkomiteen

Den 25. marts 2019

Dato: Den 19. marts 2019

Kl.: 14.00-17.00

Hvor: Styrelsen for Patientsikkerhed, Islands Brygge 67, 2300 København S, mødelokale 502.

Dagsorden

1. Velkomst og præsentation
2. Medication Without Harm – en orientering om globale initiativer/WHO
3. Medicin uden skade – en orientering fra de danske indsatser
4. Medicin uden skade – en orientering om øvrige aktiviteter
5. Definition og indikatorer
6. Drøftelser – hvordan sikrer vi sammen at Medicin uden skade forankres i sundhedsvæsenet?
7. Opsamling på drøftelser
8. Orientering
9. Næste møde

Afbud: Erik Jylling
Dorthe Boe Danbjørg - Mette Marie Kyed deltager som suppleant
Marlene Krag
Jakob Bro
Tanja Erichsen

Ad punkt 1 Velkomst og præsentation

Sagsresumé: Formandsskabet ved Lena Graversen og Inge Kristensen byder velkommen. Der vil være en kort præsentationsrunde. Dorte Boe Danbjørg (DSR) er nyt medlem, men deltager ikke.

Jesper Fisker (Danske Patienter) deltager for første gang i Programkomitemødet.

Simon Feldbæk Peitersen introduceres som PS!'s nye formand for styregruppen. Simon har haft orlov fra sin stilling i PS! de seneste 6 måneder og er netop vendt hjem fra WHO i Geneve, hvor han bl.a. har arbejdet med Medication Without Harm.

Bilag: Medlemmer af Programkomiteen – BILAG 1

Ad punkt 2 Medication Without Harm – orientering om globale initiativer/WHO

Sagsresumé: Status om WHO's arbejde med Medication Without Harm. Medication Without Harm er WHO's 3. globale patientsikkerhedsinitiativ, som har til formål at reducere antallet af "Severe, avoidable, medication-related harm" med 50% på globalt plan i løbet af en femårig periode. Indsatsen fokuserer sig på de tre risikoområder; Polyfarmaci, højrisikosituationer og overgange. Indsatsen blev lanceret af WHO i 2017 og i marts 2018 afholdt Danmark national lancering. Det betyder, at det danske program løber frem til marts 2023. Ift de to tidligere globale WHO-indsatser "Cleaner Care Is Safer Care" og "Safe Surgery Saves Lives" er "Medication Without Harm" en kompleks indsats, som kræver fokus og forbedringer på en række forskellige områder.

Simon giver en orientering om de seneste globale aktiviteter og initiativer.

Indstilling: Til orientering.

Bilag: -

Referat Simon berettede om arbejdet i WHO vedr. Medication without Harm. Området er komplekst, hvilket også illustreres af cirklerne (jf. præsentation). Desuden blev det globale kampagnemateriale ("Know-check-Ask" og "5 Moments for Medication Safety" også præsenteret.

Ad punkt 3 Medicin uden skade – en orientering fra de danske indsatser

Sagsresumé:

På mødet i Programkomiteen den 24. oktober 2018 blev driverdiagrammet for Medicin uden skade præsenteret og drøftet.

Nedenstående fem primære drivere for programmets fulde længde blev udpeget:

1. Aktive partnerskaber med borgere/patienter og pårørende
2. Sikker medicingennemgang og medicin håndtering
3. Forebyggelse af unødvendig polyfarmaci
4. Patientsikre overgange via teknologiske og innovative løsninger
5. Fremme ledelse og kommunikation mhp øget medicinsikkerhed.

Det blev besluttet at dele programmet op i faser og for første fase var der enighed om en række indsatser, som gennemgås nedenfor.

Ad punkt 3.1: Aktive partnerskaber med borgere, patienter og pårørende

- Implementering af dialogværktøjet "Fem spørgsmål om din medicin"

Dialogværktøjet er udarbejdet af klinisk farmakologisk afdeling, Bispebjerg - Frederiksberg Hospital som led i Medicinsikkert Hospital. Hensigten er at dialogværktøjet skal implementeres i et pilotstudie på endoknologisk afdeling, Bispebjerg Hospital. Status er at vi venter på at afdelingen melder sig klar til implementering.

- Etablering af workshop med patientforeninger og patienter/pårørende

Den 5. marts blev der afholdt en workshop hvor behov for og metoder til brugerinvolvering i medicineringsprocessen blev drøftet. 15 deltagere, heraf flere fra forskellige patientforeninger var fremmødt.

Ad punkt 3.2: Sikker medicingennemgang og medicin håndtering

- Satsninger målrettet de syv risikolægemidler

Styrelsen for Patientsikkerhed er i gang med en revision af pjecen om medicin håndtering. Pjecen er et værktøj for personalet på plejecentre, i hjemmepleje, hjemmesygepleje, på bosteder og andre institutioner uden for sygehuse, hvor personalet håndterer medicin. Formålet er at medvirke til, at patienterne får den rigtige medicin. Pjecen indeholder en tjekliste til, hvad personalet skal

gøre, når de håndterer medicin. Den skal ses som et supplement til Styrelsen for Patientsikkerheds vejledninger på området.

- Implementering af OPTIMIST-modellen

Anton Pottegård, der er forskningsleder på Sygehusapotek Fyn og faglig ekspert i Medicin uden skade præsenterede på sidste møde OPTIMIST-studiet – medicingennemgang med sundhedsøkonomisk gevinst. Forskningsprojektet er et sektorovertagelsesprojekt med 1500 patienter. Ved at gennemføre en multifacetteret pakke (medicingennemgang ved indlæggelsen, motiverende samtale under indlæggelsen, medicingennemgang og skriftlig overlevering til egen læge ved udskrivelsen plus telefonopringning til hhv primærsektoren og patienten efter udskrivelsen) viser studiet, at medicinrelaterede genindlæggelser op til 180 dage efter interventionen kan reduceres betydeligt. Der er udført en sundhedsøkonomisk analyse på medicingennemgangsmodellen, som har vist sig med umiddelbar positiv gevinst.

Medicin uden skade arbejder for udbredelse og implementering af medicingennemgang jvnf OPTIMIST-modellen. STPS løfter opgaven ift SUM og PS! har argumenteret for metodens betydning bl.a. i indstillingen til et nyt Lærings- og KvalitetsTeam (se punkt 6).

- Udbredelse af medicinpakkerne i I Sikre Hænder, Sikker Psykiatri og Patientsikkert Sygehus

PS! arbejder generelt for udbredelse af metoderne/pakkerne. Medicinpakkerne er feks også inkluderet i indstillingen til oprettelse af nyt Lærings- og kvalitetsTeam som beskrives i punkt 4.

Ad punkt 3.3: Forebyggelse af potentielt uhensigtsmæssig polyfarmaci

- Etablering af seponeringsnetværk

I regi af Medicin uden skade arbejdes der for at udbrede og videreformidle gode forskningsresultater på medicinområdet. I den forbindelse afholdes løbende bilaterale møder med hovedinteressenterne på området. Hensigten er også at binde nationale kompetencer og fora sammen.

Ad punkt 3.4: Patientsikre overgange via teknologiske og innovative løsninger

På sidste møde i programkomiteen blev det bl.a nævnt, at strukturelle forbedringer er af stor betydning for lægerne, fx forbedringer i det Fælles Medicinkort, FMK.

På den baggrund er der i regi af Medicin uden skade rettet skriftlig henvendelse til Sundhedsdatastyrelsen mhp at sikre

opmærksomhed på medicinsikkerhedsområdet i FMK. Sundhedsdatastyrelsen har svaret, at der pågår tilretning af mange af de påpegede udfordringer.

Endvidere er der etableret samarbejde mellem Medicin uden skade og relevante fora under Sundhedsdatastyrelsen. STPS er repræsenteret i flg fora:

- AK-workshops.
Omhandler de ændringer/nye funktioner der er på vej ift AK-behandling. Klinikere og flere organisationer er repræsenteret og har mulighed for at kommentere på FMK's bud på løsninger ift AK-behandling.
- End-to-end test.
Workshops med deltagelse af de forskellige leverandører og brugere af IT-systemer i sundhedsvæsenet, der skal sikre, at systemerne "taler sammen" på en hensigtsmæssig måde. Der tages udgangspunkt i cases. Feks oprettelse af dosisdispensering, hvor man følger bestillingen hele vejen igennem systemerne.
- FMK statusmøder i Sundhedsministeriet. Lena Graversen deltager løbende i disse.
- Statusmøder mellem STPS og FMK. Løbende drøftelser af problemstillinger som vi bliver opmærksomme på gennem UTH-systemet, øvrige arbejde og Medicin uden skade.
- Åse Grønborg Sørensen, Sundhedsdatastyrelsens repræsentant i Medicin uden skade's referencegruppe deltager i Det Rådgivende Udvalg for Medicinområdet (i STPS).

Ad punkt 3.5: Fremme ledelse og kommunikation mhp øget medicinsikkerhed.

- Udvikling af læringsmaterialet "Sikker medicin håndtering"

PS! indgår i et samarbejde med Forlaget Munksgaard om udviklingen af et nyt læringsmateriale målrettet SOSU-elever og sygeplejestuderende. I styregruppen indgår også Københavns Professionshøjskole og Social- og Sundhedscenteret.

Læringsmaterialet vil tage sit udgangspunkt i de studerendes behov og overordnet kan det siges, at materialet tager et innovativt sigte. Udvikling af læringsmaterialet vil være afhængig af finansiering via fondsmidler. Fondsansøgninger forventes afsendt forår 2019.

- Surveys via DLI'platforme

I samarbejde med Dansk Lægemedelindustriforening er der planlagt en survey på hhv pro.medicin.dk og min.medicin.dk.

Surveyen har til formål at etablere en baseline ift brugernes

kendskab til Medicin uden skade. Det er også tanken, at surveyen kan anvendes til at tilrette kommende indsatser i regi af Medicin uden skade. Surveyen forventes gentaget om et par år.

- Kommunikation

Som opfølgning på den kommunikationsworkshop, der blev afholdt den 9. oktober 2018, er der nu udarbejdet en hjemmeside for Medicin uden skade; www.medicinudenskade.dk som opdateres løbende.

Der er også oprettet en twitterkonto; @medicinudenskade.

- Kortlægningslisten

Som produkt af kortlægningen af de eksisterende og mest effektive projekter/initiativer på medicinsikkerhedsområdet i det samlede sundhedsvæsen, blev der fremstillet en kortlægningsliste. Hensigten er at opdatere listen i løbet af foråret 2019 med hjælp fra Referencegruppen.

Indstilling:

Til orientering.

I den kommende fase af Medicin uden skade, forventes afprøvning af de udarbejdede indikatorer i praksis.

Bilag:

Driverdiagram – BILAG 2
Grafik – de fem spørgsmål om din medicin – BILAG 3
OPTIMIST-studiet – BILAG 4
OPTIMIST-studiet – den sundhedsøkonomiske analyse – BILAG 5
Kortlægningslisten – BILAG 6

Referat

Tina og Ulrikke gav en kort status vedr. indsatserne i regi af Medicin uden skade (jf. præsentation). I den forbindelse blev det bl.a. nævnt, at kortlægningslisten nu vil blive sendt til kommentering i referencegruppen, så der sikres en årlig opdatering.

Ad punkt 4

Medicin uden skade – orientering om øvrige aktiviteter

Sagsresume:

Siden mødet i programkomiteen den 24. oktober 2018 har vi fået flere invitationer og holdt oplæg i regi af Medicin uden skade. Der orienteres om de supplerende aktiviteter, som i høj grad falder ind under de allerede aftalte indsatsområder. Invitationerne giver os yderligere mulighed for at videreformidle viden om Medicin uden skade ligesom det i nogen grad giver os mulighed for at arbejde for spredning og implementering af de elementer, som vi vurderer af afgørende betydning for medicinsikkerheden.

Endvidere ser vi det som en fordel at indgå i internationale WHO-relaterede samarbejder.

Og endelig giver det os mulighed for at etablere et overblik over sammenfaldende nationale agendaer og indsatser med væsentlige

snitflader til Medicin uden skade med deraf følgende mulighed for at etablere konstruktive samarbejder.

Ulrikke og Tina gennemgår nedenstående aktiviteter:

- **Implementing WHO's third global patient safety challenge 'Medication without harm': a country guidance. WHO, Geneve, den 22. og 23. november 2018.**

Ulrikke Bryde-Nielsen og Tina Berg Jensen deltog og præsenterede Medicin uden skade, herunder organisering, kortlægningsarbejdet, definition, indikatorer og indsatser.

- **Implementing WHO's third global patient safety challenge in Poland. Warszawa, Polen, den 14. januar 2019.**

Tina Berg Jensen præsenterede det danske Medicin uden skade-program. Mødet blev åbnet af den polske sundhedsminister. Polen havde en særlig interesse i at høre hvordan Danmark arbejder med patientinddragelse og fandt det bl.a. inspirerende, at Danmark har inkluderet pårørende og Danske Patienter i organisationen bag Medicin uden skade.

- **Region Nord- og Midtjyllands patientsikkerhedskonference, maj 2019.**

Tina Berg Jensen og Mogens Nielsen er inviteret til at afholde to workshops omkring Medicin uden uden skade.

- **Medlemskab af Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe "Polyfarmaci ved multisygdom".**

Tina Berg Jensen er inviteret ind i Sundhedsstyrelsens arbejdsgruppe "Polyfarmaci ved multisygdom" som repræsentant for Dansk Selskab for Patientsikkerhed. Arbejdsgruppen er et delprojekt af satspuljeprojektet "Mere viden om multisygdom", som løber fra 2018-2019. Projektet har til formål "at samle den eksisterende viden med henblik på at give anbefalinger til virksomme modeller for tilrettelæggelse af forløb til mennesker med multisygdom, der kan udrulles direkte og anbefalinger for områder, hvor der er behov for, at ny viden opbygges".

Arbejdsgruppen "Polyfarmaci ved multisygdom" skal teste, om der på baggrund af eksisterende viden og kliniske erfaringer kan udarbejdes generiske prioriteringsanbefalinger inden for anvendelse af medicin til brug for læger i behandlingen af mennesker med multisygdom.

Formålet er desuden at identificere, hvordan udviklingen af en generisk model for et prioriteringsværktøj kan tilrettelægges, komme med anbefalinger til proces for udvikling af et prioriteringsværktøj og forslag til, hvordan et endeligt produkt kunne se ud.

Fokus i projektet vil desuden være på patientens perspektiv; anvendeligheden af anbefalingerne i klinisk praksis og accept hos klinikeren; og at overveje muligheder for monitorering af effekten af prioriteringsværktøjet.

Arbejdsgruppen anbefaler, at projektets målgruppe er skrøbelige patienter i almen praksis.

Der forestår en nærmere definition af målgruppen inkl sårbarheds-

og skrøbelighedsbegreberne.

Apotekerne forventes inddraget i arbejdet. Arbejdet forventes afsluttet april 2019, men arbejdsgruppen foreslås at køre videre i tilfælde af at der senere opstår behov for en indsats i forbindelse med afprøvning og implementering.

- **Indstilling af nyt Lærings- og Kvalitetsteam "Det patientsikre sammenhængende patientforløb – Polyfarmaci og de tværsektorielle overgange".**

Dansk Selskab for Patientsikkerhed har på opfordring fra det tidligere Patientsikkert Sygehus, sendt indstilling til Danske Regioner den 15. februar 2019 om at oprette et nyt Lærings- og KvalitetsTeam (LKT) "Det patientsikre sammenhængende patientforløb – polyfarmaci og tværsektorielle overgange". Indstillingen er støttet af Apotekerforeningen og PharmaDanmark. Indstillingen kan være et middel til implementering af Medicin uden skade i det sammenhængende sundhedsvæsen.

I indstillingen anbefales LKT'et at rumme indsatser vedr. implementering af nye og sikre arbejdsgange med et særligt fokus på medicingennemgang ifm de tværsektorielle overgange. I indstillingen anbefales metoderne der ligger til grund for medicinpakkerne i hhv I Sikre Hænder, Sikker Psykiatri og Patientsikkert Sygehus. Desuden anbefales OPTIMIST-modellens komponenter vedr medicingennemgang ifm tværsektorielle overgange (se punkt 3.2).

I tilfælde af behov for prioritering af LKT'ets indhold, opfordrer Dansk Selskab for Patientsikkerhed til at fokusere på en indsats målrettet medicingennemgang, inklusive kommunikation herom, ifm udskrivelse og tiden efter.

- **Patientsikkerhedskonferencen 2019.**

Tina Berg Jensen og kollega fra PSI! afholder heldagsworkshop om sikker medicinering med fokus på læring af det der går godt. Mogens Nielsen er inviteret som oplægsholder ligesom Region Midt deltager med deres erfaringer omkring udvikling og implementering af Medicinposen. Sikker Sammenhæng-projektet udgående fra et samarbejde mellem PSI!, Bispebjerg Hospital og Københavns Kommune indgå i workshoppen.

Indstilling: Til orientering.

Bilag:

Rapport fra mødet i WHO, november 2018 – BILAG 7
Kommissorium for Sundhedsstyrelsen arbejdsgruppe "Polyfarmaci ved multisygdom" – BILAG 8
Indstilling til nyt Lærings- og Kvalitetsteam "Det sammenhængende patientforløb – polyfarmaci og de tværsektorielle overgange" – BILAG 9

Referat

Der blev orienteret om de øvrige indsatser i regi af Medicin uden skade. Der var drøftelse af flere punkter, herunder indholdet af LKT-ansøgningen. Danske Regioner har opfordret til, at LKT-indstillingen integreres med den tilsvarende LKT-indstilling indsendt af Region Nordjylland. Region Nordjylland og Dansk Selskab for Patientsikkerhed samarbejder derfor om en fælles indstilling. Ny deadline er den 3.

april 2019. Foreløbigt støttes den fælles indstilling af LKT: Polyfarmaci og tværsektorielle overgange af: Danmarks Apotekerforening, PharmaDanmark, KL og STPS.

Anders Beich henstillede til overvejelser omkring den motiverende samtale.

Ad punkt 5

Definition og indikatorer – en orientering

Sagsresume:

Lars Peter Nielsen, overlæge, klinisk farmakologisk afdeling, Aarhus Universitets Hospital og formand for ekspertgruppen i Medicin uden skade, præsenterer de anbefalede indikatorer målrettet det overordnede Medicin uden skade-målbemand og de udpegede indsatser. Der er på baggrund af ekspertgruppens arbejde foreslået tre indikatorer: fald, forstoppelse (ifm behandling af opioider) og blødning (ifm blodfortyndende behandling). Indikatorerne har været i høring i Referencegruppen.

Definitionen af "Alvorlige, forebyggelige medicinerings-relaterede skader" blev præsenteret på sidste møde. Definitionen er nu korrigeret således, at den tager højde for de indkomne kommentarer. Definitionen er vedlagt.

Det er besluttet at lade ekspertgruppen fortsætte i hele Medicin uden skades løbetid. Ekspertgruppen omdøbes til "Faglig Følgegruppe" og vil bistå ad hoc med monitorering og rådgivning.

Simon orienterer også om WHO's initiale arbejde omkring monitorering og evaluering af Medicin Uden Skade.

Indstilling:

Til orientering og drøftelse

Bilag:

Definition – BILAG 10

Indikatorer – BILAG 11

Ekspertgruppens sammensætning – BILAG 12

Referat

Lars Peter orienterede om ekspertgruppens forslag til indikatorer, der udgør første fase af målinger ifm. programmet. De tre indikatorer er valgt, fordi de er hyppigt forekommende, relevante for hele sundhedsvæsenet og har en sammenhæng i årsag/virkning. Desuden er de ofte medicinrelaterede og data er tilgængelig, hvilket muliggør baselinedata.

Det blev vedtaget at sende indikatorerne i ekstern høring hos bl.a. dansk og international ekspert. Der var bred opbakning til de foreslåede indikatorer og der var gode drøftelser og opfordring til afprøvning i lokale kontekst, herunder på hospitaler, i kommuner såvel som blandt praktiserende læger, fx ifm. klyngearbejdet. Forslag til de tre indikatorer sendes – forinden den eksterne høring - i kort høring blandt programkomiteens medlemmer.

Simon præsenterede WHO's foreløbige arbejde vedr. monitorering og evaluering, hvor der er opstillet mere overordnede globale forslag til monitorering og evaluering (jf. præsentation).

Hvordan kan vi sammen sikre forankring af Medicin uden skade i sundhedsvæsenet – drøftelser

Ad punkt 6

Sagsresumé:

Forankring af indsatserne er skelsættende for at Medicin uden skade kan opnå sin målambition. Hvad kan organisationerne bidrage med?

Styregruppen kan bidrage med kortlægning, koordinering og rådgivning – herunder udarbejdelse af definition og indikatorer.

Desuden kan styregruppen arbejde overordnet og udbrede viden til politisk niveau. Mhp reel forankring er der brug for at "bridge" til ledelsen af det udøvende sundhedsvæsen.

Programkomiteens rolle i Medicin uden skade er, at kunne tage ansvar for udmøntningen af Medicin uden skade i sundhedsvæsenet.

På den baggrund ønsker vi en drøftelse af følgende:

- Hvordan sikrer vi sammen at Medicin uden skade forankres i sundhedsvæsenet?
- I hvilke tre indsatser ser I en mulighed for at Jeres organisation kan bidrage med konkret?
- Hvilke 3 indsatser af relevans for Jeres organisation, ville I prioritere?
- Hvilke muligheder ser I for at etablere et samarbejde vedr forankring – Hvad kan I påtage Jer?
- Kan I udpege konkrete kontaktpersoner i Jeres organisation, der arbejder med indsatser med snitflade til Medicin uden skade?
- Hvordan sikres koordinering med lignende initiativer i sundhedsvæsenet?

Drøftelserne vil foregå i mindre grupper og i plenum med efterfølgende opsamling

Indstilling: Til drøftelse og opsamling.

Bilag: Kommissorium for Programkomiteen – BILAG 13

Referat

Der var drøftelser af mulighederne for forankring af indsatserne i regi af Medicin uden skade. I den forbindelse tilbød både Apotekerforeningen og Lægeforeningen at samarbejde om specifikke tiltag. Det blev desuden foreslået, at udbrede de udvalgte indikatorer via de regionale lægemiddelkomiteer (LMK).

Der blev opfordret til et yderligere fokus på FMK inkl muligheden for elektroniske beslutningsstøtteværktøjer.

Det blev også foreslået, at der med fordel kunne integreres en seponeringsvejledning under de enkelte lægemidler i pro.medicin.

Der blev udtrykt interesse i Realistic Medicine-konceptet, som får støtte fra øverste niveau i den skotske regering og sundhedsmyndighed. Realistic medicine står for et behandlingskoncept, der tager udgangspunkt i choosing wisely, fælles beslutningstagning, end-of-life-samtaler mhp at undgå overbehandling over en bred kam. Sekretariat og styregruppe er opmærksomme på denne dagsorden og vil afsøge yderligere viden om Realistic Medicine-konceptet.

<https://www.nhsinform.scot/care-support-and-rights/nhs-services/using-the-nhs/realistic-medicine>

Ad punkt 7 **Orientering**

Sagsresume:

- Brug af Medicin uden skade-logo

De eksisterende retningslinjer for anvendelse af Medicin uden skade logoet har vist sig for komplicerede. På den baggrund er retningslinjerne forsimplede og det primære er at reglerne sikrer mod misbrug af Medicin uden skade i relation til kommercielle anliggender.

Ved ønske om brug af Medicin uden skade-logoet rettes henvendelse til Ulrikke Bryde-Nielsen eller Tina Berg Jensen mhp godkendelse.

- Løbende opdatering på Medicin uden skade-indsatser

Der har i Referencegruppen været udtrykt behov for løbende opdatering på aktiviteter i Medicin uden skade. I den forbindelse vil referater fra Programkomiteen blive lagt op på www.medicinudenskade.dk
Desuden vil der hvert kvartal blive rundsendt en statusrapport til Referencegruppen, ligesom invitationer til diverse arrangementer vil blive rundsendt.

Indstilling: Til orientering

Bilag: Nye retningslinjer for anvendelse af Medicin uden skade-logo – BILAG 14

Referat Ulrikke orienterede kort om de nye retningslinjer for brug af Medicin uden skade-logoet, Endvidere blev der orienteret om løbende vidensformidling til Referencegruppen

Ad punkt 8 **Næste møde**

Næste møde bliver den 22. oktober 2019 kl 14.00-17.00 på Frederiksberg Hospital

Referat Der var et ønske om, at status på FMK-området bliver et emne på næste programkomite-møde. Hvis der opstår andre forslag til indhold var der opfordring til at rette henvendelse til sekretariatet.